

KANTELU

Kanteliija on arvostellut oikeuskanslerille 10.8.2022 osoittamassaan kantelussa kaupungin lastensuojelun sosiaalityön sekä perhetukikeskuksen menettelyä muun ohella lasten valvottua tapaamista koskevassa asiassa. Kantelijan mukaan lasten isä oli tuonut valvottuun tapaamiseen teräaseen, mihin ei ollut puututtu eikä asiasta ollut tehty kirjausta valvojan raporttiin. Kanteliija kertoo myös, ettei lastensuojelun sosiaalityöntekijä vastannut hänen tiedusteluihinsa ja että hänen asiansa käsittelyssä tehdyt kirjaukset olivat virheellisiä ja puutteellisia. Kantelijan näkemyksen mukaan häneltä oli myös perusteettomasti lopetettu perhetyön palveluita.

Kanteliija on lisäksi tyytymätön Sisä-Suomen poliisilaitoksen 9.5.2022 päivättyyn tutkinnan päätökseen, joka koski mainittua epäiltyä teräaseen tuomista valvottuun tapaamiseen, josta kanteliija oli tehnyt tutkintapyynnön poliisille. Kantelijan mukaan poliisi oli perusteetta jättänyt asiassa esitutkinnan toimittamatta.

SELVITYS

Kaupungin lastensuojelun sosiaalityö ja perhetukikeskus ovat antaneet menettelystään selvityksensä.

Lisäksi Poliisihallitus on toimittanut poliisin toiminnasta pyydetyn selvityksen ja lausuntonsa. Selvitys sisältää Sisä-Suomen poliisilaitoksen lausunnon ja kantelussa arvostellun esitutkintapäätöksen tehneen rikoskomisario A:n selvityksen.

Mainitut lausunnot ja selvitykset toimitetaan kantelijalle tämän ratkaisun liitteenä.

RATKAISU

1 Kaupungin lastensuojelun menettely

1.1 Asiasta saatu selvitys

Kaupungin Perheoikeudellisten palveluiden koordinaattoreiden antaman selvityksen mukaan valvotut tapaamiset toteutuivat suunnitelman mukaan kolmesti: 14.1., 18.2., ja 8.4.2022. Tapaamiset 18.3. ja 29.4.2022 jäivät toteutumatta, koska kantelijan ilmoituksen mukaan hänen lapsensa olivat tuolloin sairaana. Edelleen tapaaminen 20.5.2022 jäi toteutumatta, koska kantelija ei ollut tuonut lapsia tapaamispaikalle eikä vastannut puhelimeen. Selvityksen mukaan kantelijaan ei kerrotun jälkeen enää saatu yhteyttä. Lastensuojelun kertomusmerkintöjen mukaan kantelija oli lähtenyt lastensa kanssa toiseen maahan. Valvottujen tapaamisten palvelu suljettiin kantelijan osalta 9.6.2022.

Selvityksessä todetaan, että valvottuihin tapaamisiin oli varattu kaksi valvojaa ja kolmas päivystävä valvoja. Valvojat oli perehdytetty huolellisesti tilanteeseen ja ohjeistettu havainnoimaan ja kirjaamaan tapaamisten kulku poikkeuksellisen tarkasti. Valvojat eivät olleet havainneet lasten isällä tapaamisessa 8.4.2022 minkäänlaista teräasetta eivätkä myöskään sellaista, että lapset olisivat tapaamisessa hätäntyneet tai isä heille suuttunut. Mitään tämän tapaistakaan ei valvojien mukaan ollut tapahtunut. Myöskään paikalla ollut tulkki ei selvityksen mukaan ollut nähnyt tapaamisella puukkoa eikä lasten hätäntyvän tai isän hermostuvan. Selvityksessä myös todetaan, ettei valvojille ole tullut mitään tietoa kantelussa mainituista valituksista, jotka koskivat kantelijan väittämää Perheoikeudellisten palveluiden järjestelmällistä välinpitämättömyyttä tapaamisten aikana ja tapaamisten puutteellista raportointia.

Selvityksessä myös kiistetään yksilöidysti kantelijan väitteet siitä, ettei kantelijan ja hänen asianajajansa sähköposteihin olisi vastattu. Selvityksen liitteenä olleet valvottujen tapaamisten kirjaukset ajalta 29.10.2021-13.6.2022 ja tapaamisraportit 14.1.–20.5.2022 sekä sähköpostikirjeenvaihto kantelijan asianajajan ja Perheoikeudellisten palveluiden kanssa 14.4.2022 tukevat selvityksessä lausuttua.

Kaupungin itäisen lastensuojelun sosiaalityön johtavan sosiaalityöntekijän selvityksessä todetaan, että kantelijan yhteydenotto lastensuojelun esimieheen 10.2.2022 on käsitelty muistutuksena, johon kantelijalle on 8.3.2022 annettu selvityksen liitteenä ollut kirjallinen vastaus. Selvityksessä katsotaan lastensuojelun toimineen asiassa ammatillisia ja eettisiä periaatteita noudattaen ja kantelijan kanssa avoimesti keskustellen. Selvityksessä yksilöidysti kiistetään kantelijan esittämät näkemykset tiedusteluihin vastaamattomuudesta ja asian käsittelyssä tehtyjen kirjausten virheellisyydestä ja puutteellisuudesta. Selvityksen mukaan perhetyön palveluita ei

kantelijan kertomin tavoin missään vaiheessa lopetettu. Tehostetun perhetyön tuntimäärää vähennettiin vuoden 2021 kesäkuun alussa, koska kantelija oli perheensä kanssa päässyt muiden, muun ohella terveydenhuollon, palveluiden piiriin. Selvityksen liitteenä on asian käsittelyä koskevat asiakirjat, joista ilmenevä tukee selvityksessä esiin tuotua.

1.2 Arviointi

Kantelijan näkemys tapahtumista poikkeaa kaupungin lastensuojelun selvityksissä kerrotusta. Arvioni mukaan asiaan ei olisi laillisuusvalvonnan keinoin saatavissa olennaista lisäselvitystä.

Minulla ei asiasta käytettävissäni olevan selvityksen perusteella ole perusteita todeta lastensuojelun laiminlyöneen velvollisuuksiaan taikka menetelleen asiassa lainvastaisesti tai muutoin toimenpiteitani edellyttävällä tavalla.

2 Sisä-Suomen poliisilaitoksen menettely

2.1 Asiasta saatu selvitys

Kantelussa arvostellusta Sisä-Suomen poliisilaitoksen esitutkintapäätöksestä ilmenee poliisin jättäneen esitutinnan toimittamatta, koska asiassa ei ollut syytä epäillä rikosta. Päätökseen kirjattujen tapahtumatietojen mukaan kantelija oli ilmoittanut entisen puolisonsa pitäneen puukkoa mukana lasten valvotussa tapaamisessa, mistä sosiaalihuollon valvojat eivät olleet tehneet kirjausta. Sekä päätöksen että poliisin asiasta kirjaaman tutkintailmoituksen perusteella jää nähdäkseni hieman epäselväksi, onko kantelijan tarkoituksena ollut saattaa poliisin tutkittavaksi entisen puolisonsa vai sosiaalihuollon valvojien menettely vaiko molempien.

Päätöksen perusteluissa on muun ohella todettu, ettei asianomistajan väitteelle, jonka mukaan lasten isällä olisi ollut puukko mukana valvotussa tapaamisessa, ollut esitetty konkreettisia väitettä puoltavia seikkoja. Tutkinnanjohtajana asiassa toiminut rikoskomisario A arvioi niiden puuttuessa, ettei asiassa ollut syytä epäillä rikosta. Lisäksi perusteluissa on todettu, ettei poliisin tehtävänä ole valvoa sitä, mitä sosiaalityöntekijät kirjaavat tietojärjestelmiinsä ja että asianomistajalla on oikeus kannella viranomaisen mahdollisesta laiminlyönnistä eduskunnan oikeusasiamiehelle.

Rikoskomisario A on antamassaan selvityksessä myöntänyt, ettei hänen päätöksensä esitutinnan lopettamisesta perusteluiden osalta täytä täysin esitutkintalain mukaisia laatuvaatimuksia sen suhteen, mitä tulee esitettyihin väitteisiin puukon hallussapidosta sekä lasten uhkailuväitteistä ja niihin liittyvistä päätösperusteista. Hän on sittemmin korjannut päätöstään asiaa koskeneen selvityspyynnön saatuaan täydentämällä sen perusteluita.

Sisä-Suomen poliisilaitos on antamassaan lausunnossa katsonut, että A on alkuperäisen esitutkintapäätöksen tehdessään laiminlyönyt merkitä siihen riittävästi yksilöiden perustelunsa, jotka ovat koskeneet kantelijan tekemiä puukon hallussapitoon ja lasten uhkailuihin liittyviä väitteitä. A on lausunnossa todetun mukaan sittemmin tunnistanut mainitut puutteet ja 24.1.2023 täydentänyt esitutkintapäätöstään sekä lähettänyt korjatun tutkintapäätöksen tiedoksi asianosaisille. Poliisilaitos toteaa kerrotuin varauksin, että A on muutoin asian tutkinnanjohtajana päättänyt toimivaltansa ja harkintavaltansa rajoissa lain- ja asianmukaiseen ratkaisuun.

2.2 Arviointi

Esitutkintalain 3 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan esitutkintaviranomaisen on toimitettava esitutkinta, kun sille tehdyn ilmoituksen perusteella tai muuten on syytä epäillä, että rikos on tehty.

Mainitun pykälän 2 momentin mukaan ennen esitutkinnan aloittamista esitutkintaviranomaisen on tarvittaessa selvitettävä 1 momentissa tarkoitettuun rikosepäilyyn liittyvät seikat erityisesti siten, että ketään ei aiheuttomasti aseteta rikoksesta epäillyn asemaan ja että asian sitä edellyttäessä voidaan tehdä luvun 9 §:n 1 momentissa tai 10 §:n 1 momentissa tarkoitettu ratkaisu esitutkinnan toimittamatta jättämisestä.

Pykälän 3 momentin mukaan tutkinnanjohtaja päättää tarvittaessa siitä, toimitetaanko esitutkinta, ja päätöksen tekemiseen mahdollisesti tarvittavien seikkojen selvittämisestä.

Rikoskomisario A toteaa selvityksessään, että jo ilmoituksen tekovaiheessa oli ollut riidatonta, ettei sosiaaliviranomaisten järjestelmään ollut kirjattu väitetystä puukosta mitään. Hän oli kertomansa mukaan pitänyt tätä selvänä indikaationa siitä, ettei puukkoa ole valvotussa tapaamisessa esitetty. Hän on todennut, että muussa tapauksessa valvoja olisi keskeyttänyt tapaamisen.

A on todennut lisäksi aineistosta voitavan havaita, että tapaamisen valvoja ei ollut kirjannut sosiaaliviranomaisen järjestelmään mitään merkintää väitetystä puukosta tai väitetystä uhkailusta. Kirjauksessa ei ollut myöskään mainintaa siitä, että paikalla ollut tulkki olisi tapaamisessa maininnut valvojalle puukosta. Hän on kuitenkin myöntänyt, että mainittuja tietoja hänellä ei päätöstä tehdessään ollut, koska hän ei ollut katsonut tarpeelliseksi niitä tilata.

Ymmärrän edellä mainitun perusteella A:n tehneen siitä, ettei valvottua tapaamista ollut keskeytetty, suoraan johtopäätöksen, että kantelijan väitteet puukosta ja lapsiin kohdistuneesta uhkailusta sekä sosiaaliviranomaisten laiminlyömistä kirjauksista olivat perusteettomia. Kerrotun perusteella asiassa ei ennen esitutkintapäätöksen tekemistä ollut hankittu asiasta sosiaaliviranomaisilta saatavilla ollutta kirjallista aineistoa. Käytettävissä olisi ollut kaupungin Perheoikeudellisten palveluiden hyvin yksityiskohtainen valvojan raportti tapaamisesta. Selvitystä ei ollut

hankittu myöskään paikalla olleen tulkin tekemistä havainnoista, jotka kantelijan poliisille ilmoittaman mukaan tukivat epäilyä.

Poliisihallitus on viitannut lausunnossaan esitutkintalain 3 luvun 3 §:n perusteluihin ([HE 222/2010 vp](#) s. 177), joiden mukaan poliisin tehtävänä on selvittää, vastaako rikosilmoituksessa esitetty teonkuvaus todellista tapahtumien kulkua. Se on todennut, että käytettävissä olevan aineiston mukaan A:lla on ollut tiedossaan kantelijan nimenneen tutkintapyyntönsä tapahtumapaikalla olleen henkilön, jolla oli havaintoja tapahtumista. Asiassa jää lausunnon mukaan epäselväksi, miksi kyseiseltä henkilöltä ei ole pyydetty selvitystä asiassa ennen esitutkintapäätöksen tekemistä. Poliisihallituksen arvion mukaan asiassa tehdyt selvitykset ennen tutkintapäätöksen tekemistä vaikuttavat riittämättömiltä.

Esitutkintalain 11 luvun 1 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan esitutkinnan toimittamatta jättämisestä koskevasta päätöksestä ilmentävä päätöksen perustelut ja sovelletut säännökset.

Oikeudellisten ratkaisujen perusteluilla on monia eri tehtäviä (ks. kokoavasti Virolainen, Jyrki – Martikainen, Petri: Pro & contra. Tuomion perustelemisen keskeisiä kysymyksiä. Talentum 2003 s. 63-99). Asianosaisten tulisi esitutkintapäätöksen perusteella saada vastaus siihen, miksi esitutkintaa ei ole asiassa toimitettu. Usein tämä kiinnostaa erityisesti asian asianomistajaa. Päätösten perusteleminen mahdollistaa myös ratkaisutoiminnan ulkoisen kontrolloitavuuden, muun ohella ratkaisutoiminnan laillisuusvalvonnallisen arvioinnin. Myös Poliisihallitus on lausunnossaan todennut tutkinnanjohtajan harkintavallan olevan päätöksentekoa, jonka pitää olla erityisesti perusteluvelvollisuuden kautta ulkoisesti kontrolloitavissa. Lisäksi perustelemissovelvollisuudella on merkitystä tutkinnanjohtajan oman itsekontrollin kannalta, sillä hän joutuu päätöksen perusteluja kirjoittaessaan arvioimaan ratkaisunsa oikeudellista kestävyyttä.

Poliisihallitus on lausunnossaan viitannut Sisä-Suomen poliisilaitoksen antamaan lausuntoon ja rikoskomisarion selvitykseen ja todennut, etteivät rikoskomisarion alun perin tekemän esitutkintapäätöksen perustelut täyttäneet esitutkintalain niille asettamia vaatimuksia. Poliisihallitus on todennut tältä osin muun ohella, että päätöksessä ei ole perusteltu millään tavalla sitä, miksi asiassa esiin tuodut tosiseikat eivät täytä minkään rikoksen tunnusmerkistöä. Päätöksen perusteluista ei Poliisihallituksen mukaan käy ilmi, mihin tosiseikkoihin tai oikeuslähteisiin arvio ”syytä epäillä” -kynnyksen ylittymättä jäämisestä on perustunut, eivätkä päätöksen perustelut selvitä näin ollen riittävästi asiassa tehtyä rikosoikeudellista päättelyä. Poliisihallituksen arvion mukaan päätös ei täytä esitutkintalain 11 luvun 1 §:n 2 momentissa asetettua informatiivisuuden vaatimusta, ja on siten selvästi puutteellinen.

Esitutkinnan toimittamisvelvollisuutta sääntelevä esitutkintalain 3 luvun 3 §:n 1 momentti jättää yksittäistapauksessa tutkinnanjohtajalle harkintavaltaa päätettäessä, onko rikosta syytä epäillä ja esitutkinta aloitettava. Minulla ei ole perusteita arvostella rikoskomisario A:n asiassa tekemän

arvioinnin lopputulosta. Hän ei ole ylittänyt harkintavaltaansa arvioidessaan, ettei asiassa ollut syytä epäillä rikosta. Yhdyn kuitenkin Poliisihallituksen lausunnossaan esittämään arvosteluun ennen päätöksen tekemistä hankitun alustavan selvityksen riittämättömyydestä ja päätöksen perustelujen puutteellisuudesta.

Alkuperäisestä esitutkintapäätöksestä jää lukijalle Poliisihallituksen lausunnossaan toteamalla tavalla epäselväksi, mihin selvitykseen ja päättelyyn päätös perustuu. Erityisesti asiassa huomiota kiinnittää Poliisihallituksen lausunnossaan esiin tuomalla tavalla se, ettei päätöksen perusteluissa ollut otettu lainkaan kantaa tutkintailmoituksesta ilmenevään kantelijan ilmoitukseen, jonka mukaan tapahtumapaikalla olleella tulkilla olisi ollut havainto teräseestä valvotussa tapauksessa. Näkemykseni mukaan asiaa koskevien tietojen hankkiminen alustavana selvityksenä olisi ollut asiassa perusteltua ja edesauttanut esitutkintapäätöksen tapahtunutta seikkaperäisempää perustelemista.

3 Toimenpiteet

Kiinnitän Sisä-Suomen poliisilaitoksen rikoskomisarion A:n huomiota esitutkintapäätösten riittävästi perustelemiseen. Saatan lisäksi hänen tietoonsa edellä esittämäni näkemyksen, että asiassa olisi ollut perusteltua hankkia alustavaa selvitystä ennen esitutkinnan toimittamista jättämisestä päättämistä.

Asia ei anna aiheutta muihin toimenpiteisiin.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Petri Rouhiainen